DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

25. april 2002 *

I sag C-183/00,

angående en anmodning, som Juzgado de Primera Instancia e Instrucción n° 5 de Oviedo (Spanien) i medfør af artikel 234 EF har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

María Victoria González Sánchez

mod

Medicina Asturiana SA,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 13 i Rådets direktiv 85/374/EØF af 25. juli 1985 om tilnærmelse af medlemsstaternes administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser om produktansvar (EFT L 210, s. 29),

* Processprog: spansk.

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, P. Jann (refererende dommer), og dommerne S. von Bahr og C.W.A. Timmermans,

generaladvokat: L.A. Geelhoed
justitssekretær: assisterende justitssekretær H. von Holstein,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— María Victoria González Sánchez ved abogado C. García Castañón

— den spanske regering ved N. Díaz Abad, som befuldmægtiget

— den græske regering ved G. Alexaki og S. Vodina, som befuldmægtigede

— den franske regering ved R. Abraham og R. Loosli-Surrans, som befuldmægtigede

— den østrigske regering ved C. Pesendorfer, som befuldmægtiget

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved B. Mongin og M. Desantes, som befuldmægtigede,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 3. maj 2001 er afgivet mundtlige indlæg af Maria Victoria González Sánchez ved C. García Castañón, af Medicina Asturiana SA ved abogado M. Herrero Zumalacárregui, af den græske regering ved G. Alexaki og S. Vodina, af den franske regering ved R. Loosli-Surrans og af Kommissionen ved B. Mongin og G. Valero Jordana, som befuldmægtiget,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 18. september 2001,

afsagt følgende

Dom

1 Ved kendelse af 13. april 2000, indgået til Domstolen den 16. maj 2000, har Juzgado de Primera Instancia e Instrucción n° 5 de Oviedo i medfør af artikel 234 EF forelagt et præjudicielt spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 13 i Rådets direktiv 85/374/EØF af 25. juli 1985 om tilnærmelse af medlemsstaternes administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser om produktansvar (EFT L 210, s. 29, herefter »direktivet«).

2 Spørgsmålet er blevet rejst under en sag mellem María Victoria González Sánchez og Medicina Asturiana SA (herefter »Medicina Asturiana«) vedrørende et krav om erstatning for den skade, hun hævder at have lidt i forbindelse med en blodtransfusion i et center, der tilhører Medicina Asturiana.

De relevante retsregler

Fællesskabsbestemmelserne

3 Direktivets formål er at foretage en tilnærmelse af de nationale retsregler om producentens ansvar for skade forårsaget af en defekt ved hans produkt. Denne tilnærmelse er i henhold til første betragtning til direktivet blevet nødvendig, fordi forskelle i disse retsregler kan »forvride konkurrencen og berøre de frie varebevægelser inden for det fælles marked samt medføre forskelle i graden af beskyttelse af forbrugerne mod skader på deres helbred eller ejendom, som forårsages af et defekt produkt«.

4 I trettende betragtning til direktivet hedder det, at »i henhold til medlemsstaternes retsregler kan en skadelidt have ret til erstatning på grundlag af et kontraktligt ansvar eller på et grundlag uden for kontraktforhold, som er forskelligt fra det i dette direktiv omhandlede«. Det tilføjes, at »for så vidt sådanne bestemmelser tillige har til formål at virkeliggøre en effektiv beskyttelse af forbrugerne, berøres de ikke af dette direktiv«, og præciseres, at »såfremt der i en medlemsstat ved en særlig ansvarsordning allerede sikres forbrugerne en effektiv beskyttelse på medicinalvareområdet, skal det ligeledes fortsat være muligt at iværksætte retsforfølgning på grundlag af en sådan ordning«.

5 Direktivets artikel 13 bestemmer:

»Dette direktiv berører ikke de rettigheder, som skadelidte kan påberåbe sig under henvisning til retsreglerne om ansvar i og uden for kontraktforhold eller under henvisning til særregler om ansvar, der er gældende på tidspunktet for direktivets meddelelse.«

De nationale bestemmelser

6 Artikel 25-28 i den generelle lov nr. 26 af 19. juli 1984 om beskyttelse af forbrugere og brugere (*Boletín Oficial del Estado* n° 176 af 24.7.1984, herefter »lov nr. 26/84«) indeholder en ordning om objektivt ansvar, hvorefter forbrugere og brugere kan få erstatning for skade, som forårsages af anvendelse af en ting, et produkt eller en tjenesteydelse.

7 Efter Kongeriget Spaniens tiltrædelse af De Europæiske Fællesskaber blev lov nr. 22 af 6. juli 1994 om civilretligt ansvar for skade forårsaget af defekte produkter (*Boletín Oficial del Estado* n° 161 af 7.7.1994, herefter »lov nr. 22/94«) vedtaget med henblik på at gennemføre direktivet i spansk ret.

8 Artikel 2 i lov nr. 22/94 definerer lovens saglige anvendelsesområde ved at gentage den definition af begrebet »produkt«, der findes i direktivets artikel 2. I lovens første afsluttende bestemmelse er det fastsat, at artikel 25-28 i lov nr. 26/84 ikke omfatter det civilretlige ansvar for skade forårsaget af de i lovens artikel 2 omhandlede defekte produkter.

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

9 Mariá Victoria González Sánchez fik en blodtransfusion i et hospitalscenter, som Medicina Asturiana ejer. Det blod, der blev anvendt ved transfusionen, var blevet behandlet af et transfusionscenter.

10 Mariá Victoria González Sánchez har anført, at hun under transfusionen blev smittet med hepatitis C-virus. Med henvisning til de almindelige bestemmelser i den spanske civile lovbog og artikel 25-28 i lov nr. 26/84 har hun krævet erstatning af Medicina Asturiana for den skade, hun har lidt. Medicina Asturiana har bestridt, at de nævnte artikler i lov nr. 26/84 finder anvendelse, når henses til den første afsluttende bestemmelse i lov nr. 22/94.

11 Den forelæggende ret har lagt til grund, at de faktiske omstændigheder, der er baggrunden for tvisten, er omfattet af det saglige og tidsmæssige anvendelsesområde for såvel lov nr. 26/84 som lov nr. 22/94.

12 Efter en nærmere gennemgang af de to love er den forelæggende ret nået frem til, at de rettigheder, som forbrugere og brugere kan påberåbe sig i henhold til lov nr. 26/84, er mere omfattende end dem, som skadelidte kan påberåbe sig i henhold til lov nr. 22/94, og at direktivets gennemførelse i spansk ret ved den sidstnævnte lov har medført en begrænsning af de rettigheder, som de berørte havde ved meddelelsen af direktivet.

13 Juzgado de Primera Instancia e Instrucción n° 5 de Oviedo fandt, at tvisten derfor rejser et spørgsmål om fortolkningen af direktivets artikel 13. Retten har udsat sagen og forelagt Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal artikel 13 i Rådets direktiv 85/374/EØF af 25. juli 1985 om tilnærmelse af medlemsstaternes administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser om produktansvar fortolkes således, at den er til hinder for, at der efter gennemførelsen af direktivet foretages en begrænsning eller indskrænkning af de rettigheder, som forbrugerne har i henhold til medlemsstatens lovgivning?«

Det præjudicielle spørgsmål

14 Med spørgsmålet ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om direktivets artikel 13 skal fortolkes således, at de rettigheder, som i henhold til en medlemsstats lovgivning er tillagt personer, der lider skade som følge af et defekt produkt, kan være blevet begrænset eller indskrænket som følge af direktivets gennemførelse i den pågældende stats interne retsorden.

Formaliteten

15 Den spanske regering har principalt gjort gældende, at den præjudicielle anmodning må afvises, idet forelæggelseskendelsen ikke angiver de faktiske omstændigheder, der gør det muligt at fastslå, om lov nr. 22/94 finder anvendelse, hvilket ville være den eneste situation, hvor det forelagte spørgsmål er relevant.

16 Hertil bemærkes, at det i overensstemmelse med fast retspraksis inden for rammerne af det samarbejde, der i henhold til artikel 234 EF er indført mellem Domstolen og de nationale retsinstanser, udelukkende tilkommer den nationale retsinstans, for hvem en tvist er indbragt, og som har ansvaret for den retsafgørelse, som skal træffes, på grundlag af omstændighederne i den konkrete sag at vurdere, såvel om en præjudiciel afgørelse er nødvendig for, at den kan afsige dom, som relevansen af de spørgsmål, den forelægger Domstolen. En afvisning fra realitetsbehandling af en anmodning fra en national ret er kun mulig, hvis det viser sig, at den fortolkning af fællesskabsretten eller den efterprøvelse af en fællesskabsregels gyldighed, som den pågældende ret har anmodet om, åbenbart savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand (jf. bl.a. dom af 22.6.2000, sag C-318/98, Fornasar m.fl., Sml. I, s. 4785, præmis 27, og af 10.5.2001, forenede sager C-223/99 og C-260/99, Agorà og Excelsior, Sml. I, s. 3605, præmis 18 og 20).

17 For så vidt angår den konkrete sag findes den forelæggende ret at have redegjort for, hvorfor en fortolkning af direktivets artikel 13 er nødvendig for, at den kan afgøre den sag, der er indbragt for den, og det forelagte spørgsmål synes ikke at savne forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand.

18 Den præjudicielle anmodning kan herefter antages til realitetsbehandling.

Realiteten

Indlæg for Domstolen

19 Den spanske regering og Kommissionen har gjort gældende, at formålet med direktivet er at harmonisere medlemsstaternes retsregler om produktansvar. Efter deres opfattelse kan direktivets artikel 13 ikke fortolkes således, at en skadelidt med hensyn til produkter, der er omfattet af direktivets anvendelsesområde, kan påberåbe sig en ansvarsordning, der er gunstigere end den, der er fastsat i direktivet.

20 Mariá Victoria González Sánchez samt den græske, franske og østrigske regering har forfægtet den modsatte fortolkning af direktivets artikel 13.

21 Efter deres opfattelse er den harmonisering, der er gennemført ved direktivet, ikke fuldstændig. Direktivets artikel 13 må skulle fortolkes således, at direktivet ikke ændrer de nationale retsregler om ansvar i og uden for kontraktforhold og heller ikke særregler om ansvar, der var gældende på det tidspunkt, hvor direktivet blev meddelt medlemsstaterne. Disse retsregler er ofte gunstigere for den skadelidte.

Det vil være i åbenbar strid med direktivets formål, at dets gennemførelse fører til en mere begrænset beskyttelse af den skadelidte.

22 De har tilføjet, at en sådan fortolkning af direktivets artikel 13 støttes af den efterfølgende udvikling med hensyn til forbrugerbeskyttelse, således som den senest er kommet til udtryk i artikel 153 EF, ifølge hvis stk. 1 Fællesskabet skal sikre et højt forbrugerbeskyttelsesniveau, og hvis stk. 5 bestemmer, at foranstaltninger, som vedtages i medfør heraf, ikke er til hinder for, at den enkelte medlemsstat opretholder eller indfører strengere beskyttelsesforanstaltninger.

Domstolens bemærkninger

23 Det skal i den forbindelse bemærkes, at direktivet er vedtaget af Rådet med enstemmighed på grundlag EØF-traktatens artikel 100 (efter ændring EF-traktatens artikel 100, nu artikel 94 EF) om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser, der direkte indvirker på det fælles markeds oprettelse eller funktion. I modsætning til EF-traktatens artikel 100 A (efter ændring nu artikel 95 EF), der blev indsat i traktaten efter udstedelsen af direktivet, og som giver mulighed for visse undtagelser, giver det førstnævnte retsgrundlag ikke medlemsstaterne beføjelse til at opretholde eller fastsætte bestemmelser, der afviger fra Fællesskabets harmoniseringsforanstaltninger.

24 Artikel 153 EF, der ligeledes blev indsat i traktaten efter udstedelsen af direktivet, kan heller ikke påberåbes som begrundelse for en fortolkning af direktivet, hvorefter det skulle have til formål at gennemføre en minimumsharmonisering af medlemsstaternes retsregler, der ikke ville være til hinder for, at en medlemsstat opretholder eller indfører strengere beskyttelsesforanstaltninger end fællesskabsforanstaltningerne. Den beføjelse, som medlemsstaterne i dette øjemed er tillagt

ved artikel 153, stk. 5, EF, vedrører alene foranstaltninger, der er omfattet af artikel 153, stk. 3, litra b), EF, dvs. foranstaltninger, som støtter, supplerer og overvåger den politik, som medlemsstaterne fører. En sådan beføjelse vedrører ikke de foranstaltninger, der er omfattet af artikel 153, stk. 3, litra a), EF, dvs. foranstaltninger, som vedtages i henhold til artikel 95 EF som led i gennemførelsen af det indre marked, og som de foranstaltninger, der vedtages i henhold til artikel 94 EF, i denne forbindelse må ligestilles med. Endvidere er artikel 153 EF, som generaladvokaten har fremhævet i punkt 43 i sit forslag til afgørelse, formuleret som en anvisning til Fællesskabet med henblik på dets fremtidige politik, og medlemsstaterne kan på grund af den direkte risiko, det ville medføre for den gældende fællesskabsret, ikke ensidigt træffe foranstaltninger, der strider mod fællesskabsretten, som den finder udtryk i de direktiver, der allerede var udstedt ved bestemmelsens ikrafttræden.

25 Det følger heraf, at den skønsfrihed, som medlemsstaterne råder over ved reguleringen af produktansvar, er fuldstændig fastlagt ved direktivet og skal udledes af direktivets ordlyd, formål og opbygning.

26 Hertil bemærkes for det første, at direktivet, således som det fremgår af dets første betragtning, har til formål at sikre en ufordrejet konkurrence mellem de erhvervsdrivende, at lette varernes frie bevægelighed og at undgå forskelle i graden af beskyttelse af forbrugerne, hvilket søges opnået ved at indføre en harmoniseret ordning med civilretligt ansvar for producenter for skader, der forårsages af defekte produkter.

27 For det andet er det væsentligt, at direktivet til forskel fra f.eks. Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (EFT L 95, s. 29) ikke indeholder nogen udtrykkelig bestemmelse om, at medlemsstaterne inden for det område, der omfattes af direktivet, kan vedtage eller opretholde strengere bestemmelser for at sikre en mere omfattende beskyttelse af forbrugerne.

28 For det tredje bemærkes, at den omstændighed, at direktivet indeholder visse undtagelser eller på visse punkter henviser til national ret, ikke medfører, at harmoniseringen på det område, der omfattes af direktivet, ikke er fuldstændig.

29 Den adgang, som medlemsstaterne har i henhold til direktivets artikel 15, stk. 1, litra a) og b), og artikel 16 til at fravige de regler, det fastsætter, giver nemlig kun mulighed for at gøre undtagelse på nogle punkter, der er opregnet udtømmende og er snævert defineret. Desuden er undtagelsesmulighederne bl.a. undergivet et forbehold om, at de skal undersøges med henblik på en mere vidtgående harmonisering, hvortil der udtrykkeligt er henvist i næstsidste betragtning til direktivet. I den forbindelse udgør Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/34/EF af 10. maj 1999 om ændring af direktiv 85/374 (EFT L 141, s. 20) en illustration af dette system med en fremadskridende harmonisering, idet det dels optog landbrugsvarer under direktivets anvendelsesområde, dels ophævede den valgmulighed, der fandtes i henhold til direktivets artikel 15, stk. 1, litra a).

30 Direktivets artikel 13 kan herefter ikke fortolkes således, at det giver medlemsstaterne mulighed for at opretholde en generel produktansvarsordning, der er forskellig fra den i direktivet fastsatte ordning.

31 Henvisningen i direktivets artikel 13 til de rettigheder, som skadelidte kan påberåbe sig under henvisning til retsreglerne om ansvar i og uden for kontraktforhold, skal forstås således, at den ordning, der er indført ved direktivet — hvorefter den skadelidte i henhold til direktivets artikel 4 kan gøre krav på erstatning, hvis han kan føre bevis for skaden, defekten i produktet og årsagsforbindelsen mellem denne defekt og skaden — ikke udelukker anvendelsen af andre ordninger vedrørende ansvar i og uden for kontraktforhold, der hviler på et andet grundlag, såsom garantien for skjulte mangler eller culpa.

32 Henvisningen i artikel 13 til de rettigheder, som skadelidte kan påberåbe sig under henvisning til særregler om ansvar, der er gældende på tidspunktet for direktivets meddelelse, skal, som det fremgår af tredje led af trettende betragtning til direktivet, ligeledes forstås således, at der hermed sigtes til en speciel ordning, der alene gælder inden for en bestemt produktsektor (jf. domme af dags dato, sag C-52/00, Kommissionen mod Frankrig, trykt i dette bind af Samling af Afgørelser, præmis 13-23, og sag C-154/00, Kommissionen mod Grækenland, trykt i dette bind af Samling af Afgørelser, præmis 9-19).

33 Derimod må det antages, at en ansvarsordning for producenten, der hviler på samme grundlag som den, der er iværksat ved direktivet, og som ikke er begrænset til en bestemt produktsektor, ikke er omfattet af nogen af de ansvarsordninger, der henvises til i direktivets artikel 13. Denne bestemmelse kan derfor ikke påberåbes i et sådant tilfælde til støtte for en opretholdelse af nationale retsregler, der giver en bedre beskyttelse end direktivets bestemmelser.

34 Det forelagte spørgsmål må herefter besvares med, at direktivets artikel 13 skal fortolkes således, at de rettigheder, som en person, der lider skade som følge af et defekt produkt, er tillagt i henhold til en medlemsstats lovgivning i medfør af en generel ansvarsordning, der har samme grundlag som den, der er iværksat ved direktivet, kan være blevet begrænset eller indskrænket som følge af direktivets gennemførelse i den pågældende stats interne retsorden.

Sagens omkostninger

35 De udgifter, der er afholdt af den spanske, den græske, den franske og den østrigske regering samt af Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

vedrørende det spørgsmål, der er forelagt af Juzgado de Primera Instancia e Instrucción n° 5 de Oviedo ved kendelse af 13. april 2000, for ret:

Artikel 13 i Rådets direktiv 85/374/EØF af 25. juli 1985 om tilnærmelse af medlemsstaternes administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser om produktansvar skal fortolkes således, at de rettigheder, som en person, der lider skade som følge af et defekt produkt, er tillagt i henhold til en medlemsstats lovgivning i medfør af en generel ansvarsordning, der har samme grundlag som den, der er iværksat ved direktivet, kan være blevet begrænset eller indskrænket som følge af direktivets gennemførelse i den pågældende stats interne retsorden.

Jann von Bahr Timmermans

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 25. april 2002.

R. Grass

Justitssekretær

P. Jann

Formand for Femte Afdeling